Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2021, sp. zn. 5 Tdo 750/2021, ECLI:CZ:NS:2021:5.TDO.750.2021.1

Číslo: 16/2022

Právní věta:

Pravomocné rozhodnutí ve věci samé (např. zprošťující rozsudek) o skutku, v němž byl spatřován trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku spočívající v podvodném vylákání služeb od subdodavatelů generálním dodavatelem, nevytváří překážku věci rozsouzené ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. ve vztahu k jinému trestnímu stíhání a odsouzení téhož obviněného pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku spočívající ve výběru a užití finančních prostředků z účtu generálního dodavatele bez úhrady pohledávek uvedených subdodavatelů. Tyto skutky nemají ani zčásti stejné jednání, ani následek, byť na sebe bezprostředně navazují, a není tedy porušen princip *ne bis in idem* (viz obdobně rozhodnutí pod č. 45/2008 Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.09.2021

Spisová značka: 5 Tdo 750/2021

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podvod, Poškození věřitele, Překážka věci rozhodnuté, Totožnost skutku

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.
§ 209 tr. zákoníku
§ 222 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 6 Tdo 568/2015

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného A. J. podané proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. 13 To 39/2021, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 2 T 116/2018.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 8. 12. 2020, sp. zn. 2 T 116/2018, byl obviněný A. J. uznán vinným přečinem poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku, dílem dokonaným, dílem spáchaným ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za to mu byl uložen podle § 222 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 16 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 36 měsíců. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku bylo obviněnému uloženo, aby ve zkušební době podle svých sil uhradil způsobenou škodu. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu právnické osoby na dobu 36 měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo obviněnému uloženo zaplatit poškozeným uvedeným ve výroku rozsudku jako náhradu škody částky ve výši uvedené ve výroku rozsudku, přičemž se zbytkem svých nároků na náhradu škody byli tito poškození podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Zmíněného trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným, se podle rozsudku soudu prvního stupně dopustil (zjednodušeně uvedeno) tak, že jako jediný společník a jednatel obchodní společnosti K. se sídlem XY (dále jen jako „obchodní společnost K.“), provedl na blíže nezjištěných pobočkách České spořitelny výběry z účtu vedeného ve prospěch uvedené obchodní společnosti, a to dne 22. 12. 2012 ve výši 2 100 000 Kč a dne 20. 11. 2012 ve výši 1 200 000 Kč, tedy vyvedl z majetku této obchodní společnosti finanční hotovost v celkové výši 3 300 000 Kč, která představovala převážnou část jejího majetku, současně utlumil činnost obchodní společnosti, ač měla v té době závazky nejen u svých subdodavatelů stavebních prací a stavebního materiálu (ke dni 21. 12. 2012 činil souhrn splatných závazků této obchodní společnosti nejméně 2 864 337,85 Kč a nesplatných závazků nejméně 982 614,15 Kč). Obviněný navíc převedl obchodní podíl v uvedené obchodní společnosti na dosud neztotožněnou osobu prokazující se padělaným cestovním dokladem na jméno O. K., která se měla stát též jediným jednatelem, to vše s úmyslem částečně zmařit uspokojení věřitelů obchodní společnosti K. Tímto jednáním způsobil věřitelům obchodní společnosti K. označeným ve výroku rozsudku škodu v celkové výši 2 864 337,85 Kč a dále směřoval ke způsobení škody ve výši 435 662,15 Kč.

3. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný a poškozená obchodní společnost S. odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. 13 To 39/2021, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

II.
Dovolání obviněného A. J.

4. Obviněný podal proti citovanému usnesení Krajského soudu v Praze prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř., protože podle jeho názoru jsou rozhodnutí soudů nižších stupňů vadná, neboť spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení (zejména pokud jde o posouzení protiprávnosti jeho jednání), navíc byla porušena zásada nebýt dvakrát stíhán pro totéž.

5. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. obviněný namítl, že byl za totožný skutek již jedenkrát souzen a pravomocně zproštěn obžaloby v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 6 T 99/2015. Podle jeho názoru tímto zprošťujícím výrokem byla vytvořena překážka věci rozhodnuté, kterou také v tomto trestním řízení od počátku řízení uplatňuje. Skutek, pro nějž byl stíhán v uvedené věci a který byl kvalifikován jako podvod, je totiž podle něj stejným skutkem, pro jaký je stíhán i v nyní projednávané věci, a to nejméně pro shodný následek. V této souvislosti obviněný odkázal na judikaturu, zejména na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2006, sp. zn. 7 Tdo 536/2006, (publikované pod č. 4/2007 Sb. rozh. tr.) a usnesení Ústavního soudu

ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. II. ÚS 143/02 (publikované ve svazku 27 pod č. 21, ročník 2002, s. 261 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu – dále jen „Sb. n. a u.“). Soudy nižších stupňů tím podle jeho názoru porušily princip *ne bis in idem*, a jeho nové trestní stíhání bylo proto nepřípustné, na což upozorňoval po celé probíhající trestní stíhání.

6. Dále obviněný uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Soudy nižších stupňů podle něj dospěly k nesprávným právním závěrům, namítl také extrémní rozpor mezi obsahem provedených důkazů a skutkovými zjištěními učiněnými soudy nižších stupňů a podle obviněného bylo také porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Odvolací soud považoval za stěžejní svědeckou výpověď T. Z., jehož výpověď z přípravného řízení však byla v hlavním líčení pouze přečtena s ohledem na nedosažitelnost svědka, který pobývá v zahraničí. Toto svědectví se ale nijak nepromítlo do hodnocení důkazů, resp. nesprávně ho soudy nižších stupňů hodnotily jako nevěrohodné (podobně jako výpověď svědka L. H.). Ve skutečnosti je obviněnému podle jeho přesvědčení kladeno za vinu to, co později provedl nový společník O. K., což je v právním státě nepřípustné. Veškeré dokazování probíhalo z aktivity obhajoby a soudy nižších stupňů vycházely pouze z jejich vnitřního přesvědčení nepodpořeného žádnými relevantními a objektivními důkazy. Na základě nesprávného postupu těchto soudů bylo opakovaně kriminalizováno jednání, které bylo v rámci civilního řízení označeno za souladné se zákonem, což se též vymyká zásadě trestního práva jako krajního prostředku řešení. Obviněný vytkl, že užití zásady volného hodnocení důkazů vykazovalo prvky svévole, a namítl také porušení zásady *in dubio pro reo*.

7. Obviněný proto z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a aby věc přikázal odvolacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III.
Vyjádření k dovolání obviněného

8. K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který nesouhlasí s předestřenými námitkami obviněného. K porušení zásady *ne bis in idem* podle něj nedošlo, protože předchozí trestní stíhání nebylo vedeno pro tentýž skutek, neboť jeho podstatou byl odlišný typ podvodného jednání namířený vůči dodavatelům při uzavírání smluvních vztahů na dodávku zboží a služeb. Státní zástupce proto souhlasil se závěry soudů nižších stupňů, že zproštění obžaloby v předchozí věci nevytvořilo překážku věci rozsouzené s dopadem na nyní projednávanou věc.

9. Státní zástupce se neztotožnil ani s námitkami podřazenými obviněným pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný v podstatné části postavil své námitky na polemice s hodnocením důkazů soudy nižších stupňů a z něj vyplývajícími skutkovými zjištěními. Státní zástupce odmítl porušení zásady volného hodnocení důkazů, práva na spravedlivý proces i dalších základních zásad ovládajících trestní řízení soudy nižších stupňů. Tyto obviněným vznesené námitky jednak neodpovídají uplatněným dovolacím důvodům, jednak jsou nedůvodné, neboť soudy nižších stupňů řádně zjistily skutkový stav a hodnotily provedené důkazy jak jednotlivě, tak i v jejich vzájemných souvislostech. Státní zástupce neshledal ani tzv. extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními. Nesouhlasil ani s námitkou týkající se svědecké výpovědi svědka T. Z., neboť soud prvního stupně postupoval správně, pokud výpověď svědka dlouhodobě nedosažitelného pro jeho pobyt v cizině, který nebyl ochoten podat v trestním řízení svědectví, přečetl a tento postup náležitě odůvodnil. V této souvislosti odkázal na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, který se touto námitkou zevrubně zabýval. Posouzení věrohodnosti svědka je součástí hodnocení důkazů, takže tato námitka ani neodpovídá deklarovanému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Totéž platí i o námitce brojící proti závěru o nevěrohodnosti svědka L. H. Taktéž hodnocením tohoto důkazu se soudy nižších stupňů zabývaly, věrohodnost svědka důvodně zpochybňovaly s ohledem na postupné změny v jeho výpovědích i na obsah dalších důkazů. K tomu státní zástupce

odkázal na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně.

10. Pod deklarovaný dovolací důvod by snad se značnou mírou benevolence bylo možné podřadit námitku obviněného týkající se nerespektování pojetí trestního práva jako krajního prostředku řešení. Avšak i tato výhrada je podle státního zástupce zjevně neopodstatněná. Ve věci obviněného totiž nebyla zjištěna žádná okolnost, která by vyřazovala stíhaný skutek ze skupiny běžně se vyskytujících trestných činů tohoto typu, dokonce v jeho případě byly naplněny dvě zvlášť přitěžující okolnosti, které vedly k použití kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 222 odst. 3 písm. a), b) tr. zákoníku. Ani samotná možnost vyvození odpovědnosti podle civilních předpisů nevylučuje uplatnění trestní odpovědnosti a naopak je povinností státu vyvodit ji vůči pachatelům trestných činů.

11. Ze shora uvedených důvodů proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného A. J. jako zjevně neopodstatněné.

12. Vyjádření nejvyššího státního zastupitelství bylo zasláno k případné replice obviněnému, který se k němu do konání neveřejného jednání nevyjádřil.

IV.
Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

13. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

14. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů obsažených v § 265b odst. l písm. a) až l) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele odpovídaly takovému důvodu také svým obsahem.

15. Obviněný A. J. uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. Ve skutečnosti ale měl na mysli spíše dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, neboť se domáhal přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který svým usnesením rozhodl o zamítnutí řádného opravného prostředku, tj. odvolání, proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byly podle jeho přesvědčení v řízení mu předcházejícím dány důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. Jinými slovy obviněný ani neoznačil správně dovolací důvod, na jehož základě by dovolací soud měl přezkoumat napadené rozhodnutí, tj. usnesení odvolacího soudu o zamítnutí jeho odvolání. Tato vada jeho podání však sama o sobě nebyla důvodem, pro který bylo dovolání obviněného odmítnuto, jak bude rozvedeno níže.

16. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. se uplatní tehdy, pokud proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné.

17. Obecně lze konstatovat, že dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotně právních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán zejména tehdy, jestliže

skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod tudíž nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek, a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

b) K námitkám podřazeným pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

18. Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. obviněný podřadil námitky týkající porušení zákazu dvojího stíhání a potrestání pro týž skutek (principu *ne bis in idem*). Obviněný zde vytkl, že v tomto trestním řízení pro trestný čin poškození věřitele došlo k porušení zásady *ne bis in idem*, neboť byl pro stejný skutek jinak právně kvalifikovaný již jedenkrát souzen a pravomocně zproštěn obžaloby v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 6 T 99/2015.

19. Jde o opakovanou námitku, kterou obviněný uplatnil již v předcházejících stadiích trestního řízení v rámci své obhajoby, zabýval se jí soud prvního stupně, byla též součástí odvolací argumentace proti rozsudku soudu prvního stupně, přitom oba soudy nižších stupňů se s touto námitkou beze zbytku a správně vypořádaly, proto by postačovalo odkázat na odůvodnění jejich rozhodnutí. Opakovaná námitka, s níž se soudy nižších stupňů vypořádaly, se v dovolacím řízení zpravidla považuje za zjevně neopodstatněnou. Přesto Nejvyšší soud nad rámec uvedeného k tomu ještě doplní vlastní stanovisko, které navazuje na správné názory soudů nižších stupňů.

20. Ve spojitosti se vznesenou námitkou je třeba nejprve vyjasnit, zda v obou řízeních šlo o týž skutek, či nikoli (a tedy zda v předcházejícím trestním řízení pro trestný čin podvodu spáchaný vůči subdodavatelům mohlo dojít ke změně právní kvalifikace na trestný čin poškození věřitele a ve spojitosti s tím i k takové změně popisu skutku, který by odpovídal znakům tohoto tzv. majetkového úpadkového deliktu). Pojmem skutek a jeho totožností se zabývá bohatá odborná literatura i judikatura, na niž lze odkázat. Skutek sice není v trestním řádu blíže definován, ustálená rozhodovací praxe (v zásadě ve shodě s odbornou literaturou) však za něj považuje ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou kauzální pro trestněprávně relevantní následek, pokud jsou zahrnuty zaviněním (viz zejména rozhodnutí pod č. 8/1985 Sb. rozh. tr.). Totožnost skutku je zachována, pokud je shoda v jednání a v následku, nebo alespoň v jednání při rozdílném následku anebo alespoň v následku při rozdílném jednání, postačí dokonce i částečná shoda jednání nebo i částečná shoda následku (případně obojího), pokud zůstala shoda v podstatných okolnostech (více k tomu např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, zejména s. 2719 a násl.; JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 587 a násl.; JELÍNEK, J., ŘÍHA, J., SOVÁK, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 4. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 202 a násl. a další; z judikatury např. rozhodnutí pod č. 6/1962, č. 64/1973, č. 13/1991, č. 17/1993, č. 1/1996, č. 40/2001 a č. 21/2010 Sb. rozh. tr.). Je přitom třeba odlišovat skutek a popis skutku, který se v průběhu řízení může, resp. s ohledem na skutkové závěry vzhledem k hodnocení důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků musí měnit, zůstane-li zachována totožnost skutku. I Ústavní soud se v minulosti k této otázce opakovaně vyjadřoval a konstatoval, že v průběhu trestního stíhání s ohledem na postupné objasňování rozhodných skutečností dochází ke zpřesňování skutkových zjištění, proto není možno klást přehnané nároky na pregnantní popis skutku na počátku trestního stíhání v usnesení o zahájení trestního stíhání (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 4.

10. 2005, sp. zn. II. ÚS 369/05, uveřejněný pod č. 24 ve svazku 39, ročník 2005, s. 469 Sb. n. a u., nebo nález Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 661/05, uveřejněný pod č. 40 ve svazku 40, ročník 2006, s. 331 Sb. n. a u.). Soudy (a předtím i státní zástupce) jsou povinny v souladu s výsledky dokazování přihlédnout ke všem okolnostem, které ve srovnání s popisem obsaženým v žalobním návrhu, resp. předtím v usnesení o zahájení trestního stíhání, skutek modifikují. Některé skutečnosti totiž mohou odpadnout, naopak jiné přistoupit, nesmí se pouze změnit podstata skutku, určená jednáním obviněného, z něhož vzešel následek porušující nebo ohrožující společenské vztahy chráněné trestním zákonem. V rozsudku soudu proto může dojít ke zpřesnění popisu skutku, pokud jde o místo a čas spáchání skutku, způsob, jakým byl čin proveden, formu zavinění apod. K této otázce se vyjádřil i Nejvyšší soud např. v rozhodnutí pod č. 1/2000 Sb. rozh. tr., v němž jednoznačně odlišoval skutek od jeho popisu a upozornil, že řízení se vede o skutku, což není možno zaměňovat s jeho popisem v obžalobě (resp. v usnesení o zahájení trestního stíhání). Soud musí mít po celou dobu řízení na paměti, o jaký skutek jde, neboť skutek musí zůstat totožný, popis skutku se ale může během řízení měnit. Trestní stíhání se vede pro skutek, a nikoli pro jeho popis, popisem skutku uvedeným v obžalobě (resp. v usnesení o zahájení trestního stíhání) ani jeho právní kvalifikací není soud vázán. Povinnost soudu rozhodnout o skutku uvedeném v obžalobě neznamená povinnost převzít z obžaloby (popřípadě z usnesení o zahájení trestního stíhání) jeho popis.

21. Nejvyšší soud k tomu připomíná, že ve věci vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 8 T 99/2015 byl obviněný rozsudkem ze dne 23. 9. 2016 zproštěn obžaloby státního zástupce Okresního zastupitelství v Kolíně ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. ZT 32/2015, a to poněkud zmatečně (bez jednoznačné konkretizace) zčásti podle § 226 písm. b) tr. ř. a zčásti podle § 226 písm. c) tr. ř. Skutek, pro který zde byl obviněný stíhán a zproštěn obžaloby, měl spočívat (zkráceně) v tom, že obviněný uvedl v omyl různé podnikatele – fyzické osoby či právnické osoby, resp. jejich zástupce, s nimiž uzavřel smlouvy na provedení subdodavatelských prací a na dodávky různých věcí potřebných k provedení stavebních prací (zejména stavebního materiálu), které jím vedená obchodní společnost K. realizovala jako hlavní dodavatel, a to s úmyslem neuhradit cenu za provedené práce a dodané zboží subdodavatelům, přičemž tento svůj záměr posléze též splnil, protože faktury na uvedená plnění neproplatil. V tomto skutku obžaloba spatřovala zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku. Již v uvedeném trestním řízení poukazoval soud prvního stupně na to, že obviněného zprošťuje obžaloby pro podvodné jednání, které se neprokázalo (především pokud jde o podvodný úmysl v době jednání kladeného mu za vinu), ale že není vyloučena jeho trestní odpovědnost pro některý z úpadkových trestných činů.

22. Také soud prvního stupně rozhodující v nyní projednávané věci (vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 2 T 116/2018) správně obviněného upozornil, že v tomto trestním řízení mu nebylo kladeno za vinu podvodné vylákání služeb a věcí, jako tomu bylo v předcházejícím trestním řízení, ale tzv. vytunelování obchodní společnosti spočívající ve dvou výběrech finanční hotovosti z bankovních účtů jím ovládané obchodní společnosti K., v důsledku čehož později nemohly být uspokojeny pohledávky označených věřitelů. Z toho je zřejmé, že v tomto trestním řízení šlo o zcela jiné jednání, než jaké bylo kladeno obviněnému za vinu v předcházejícím trestním řízení. Toto ryze poškozovací jednání z jiného časového období vedlo také k jinému následku v podobě poškození věřitelů obchodní společnosti K., nikoli k bezdůvodnému obohacení uvedené obchodní společnosti na úkor subdodavatelů jednáním podvodného charakteru, které vzniklo okamžikem poskytnutí podvodně vylákaného plnění ze strany subdodavatelů. Z hlediska civilního práva je takové právní jednání relativně neplatné z důvodu omylu vyvolaného druhou stranou, k tomu viz zejména § 583 a § 586 o. z., k následné povinnosti vydat to, o co se na úkor ochuzeného obohatil z právního důvodu, který (*ex tunc*) odpadl uplatněním námitky neplatnosti – viz § 2991 o. z. a násl.; z judikatury k dřívější obsahově podobné právní úpravě viz zejména rozhodnutí pod č. 36/2008 a č. 70/2011 Sb. rozh. obč., k nové právní úpravě stejně pojímané viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. 33 Cdo 3/2020. V případě nyní projednávaného poškozovacího jednání bylo příčinou vzniku

škody na majetku subdodavatelů tzv. vytunelování majetku jejich dlužníka v podobě výběru finanční hotovosti z bankovních účtů vedených ve prospěch dlužníka, který proto nemohl uhradit fakturované platby za poskytnuté zboží a služby, což by jinak – nebýt tohoto posuzovaného činu – mohl. Naproti tomu dříve stíhaný skutek popsaný a kvalifikovaný jako podvod měl mít za následek (z hlediska trestněprávního) škodu spočívající v hodnotě podvodně vylákaných služeb a zboží. Oba následky lze rozlišit i z časového hlediska, neboť škoda (resp. z hlediska civilního práva bezdůvodné obohacení) vznikla k datu poskytnutí uvedeného zboží či služby ze strany subdodavatelů, kdy by byl případný podvod též dokonán, zatímco v případě poškození věřitelů k tomu došlo až dlouho poté, tj. když obviněný tzv. vytuneloval obchodní společnost K. v postavení dlužníka věřitelů, jejichž pohledávky jen proto nemohly být uspokojeny (protože obviněný nesprávným nakládáním s majetkem dlužníka zprostředkovaně poškodil též jeho věřitele, jimž nemohly být uhrazeny jejich pohledávky v rozsahu, v jakém obviněný vyvedl z majetku dlužníka finanční prostředky). I následky obou skutků jsou tak rozličné, v případě podvodu je to porušení zájmu společnosti na ochraně cizího majetku poškozených jeho podvodným vylákáním (tj. vlastně budoucích věřitelů), v případě druhém je to porušení ochrany majetku věřitelů prostřednictvím zásahu do majetku dlužníka a zájmu na odpovídajícím řešení jeho úpadkového stavu.

23. Ke zmíněnému lze snad jen doplnit, že jednání kladené obviněnému v tomto trestním řízení za vinu by při zjištění dalších skutkových okolností sice také mohlo být právně posuzováno jako majetkový obohacovací trestný čin, avšak nikoli jako podvod, ale jako zpronevěra, která by byla spáchaná ke škodě dlužníka, tedy obchodní společnosti K. Tak by tomu bylo, pokud by orgány činné v trestním řízení zjistily, že obviněný jako jednatel obchodní společnosti K., jemuž byly svěřeny majetkové hodnoty obchodní společnosti, si přisvojil vybranou hotovost. Toto ovšem nebylo zjištěno, nebylo ani zjištěno, že by je sice užil ve prospěch obchodní společnosti K., avšak na úhradu vybraných pohledávek jen určitých věřitelů, které by tím zvýhodnil (pak by mohlo jít o trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku). Za stávajících a ustálených skutkových zjištění soudů nižších stupňů proto lze souhlasit s jimi užitou právní kvalifikací jednání obviněného jako poškozovacího majetkového trestného činu zařazeného mezi tzv. úpadkové delikty (ač úpadek není jeho znakem), tedy trestného činu poškození věřitele. Ostatně tuto právní kvalifikaci ani naplnění jednotlivých znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu obviněný nijak ve svém dovolání nezpochybňoval, jak bude ještě uvedeno níže.

24. Z výše uvedených důvodů lze proto také souhlasit se závěry soudů nižších stupňů, že skutky stíhané ve věcech vedených u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 8 T 99/2015 a sp. zn. 2 T 116/2018 byly různé, a nikoli totožné, jak nedůvodně namítal obviněný (k tomu dospěly soudy nižších stupňů v obou zmíněných věcech – viz odůvodnění jejich rozhodnutí).

25. Nelze proto přisvědčit námitce obviněného, že došlo k porušení zásady *ne bis in idem*, neboť ze zjištěných skutkových okolností nevyplynulo, že by byl obviněný za skutek popsaný ve výroku rozsudku soudu prvního stupně stíhán v jiném trestním řízení, které by skončilo pravomocným rozhodnutím ve věci samé a vytvořilo překážku věci rozsouzené (*exceptio rei iudicatae*).

c) K námitkám podřazeným pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

26. V rámci svých dovolacích námitek podřazených pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný z velké části vytýkal rozhodnutím soudů nižších stupňů nesprávné zjištění skutkového stavu, k němuž měly dospět vadným postupem při dokazování, zejména pak jeho nedostatečným rozsahem (neprovedením některých důkazů) vedoucím k neúplnosti skutkových zjištění, porušením jeho pravidel (čtením protokolů o výslechu svědků bez splnění stanovených podmínek) a především chybným hodnocením důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků (zejména výpovědí svědků T. Z. a L. H.). Dále soudům nižších stupňů vytýkal nepřesvědčivost a nepřezkoumatelnost odůvodnění jejich rozhodnutí. Přitom zároveň ve svém

dovolání opětovně uváděl argumenty, které uplatnil již v předchozích stadiích trestního řízení a které byly součástí jeho obhajoby v hlavním líčení i základem jeho odvolací argumentace v odvolání podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, přičemž odvolací soud je posoudil a náležitě se s nimi vypořádal (viz odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a odůvodnění usnesení odvolacího soudu). Otázkou věrohodnosti a pravdivosti výpovědí svědků T. Z. a L. H. se soud prvního stupně zevrubně zabýval v odůvodnění svého rozsudku a s takovým hodnocením souhlasil i odvolací soud (viz odůvodnění jeho usnesení), na něž lze plně odkázat. Šlo tedy o opakované námitky. Obviněný přitom ve svém dovolání v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. prakticky výlučně zpochybňoval skutková zjištění soudů nižších stupňů a jejich procesní postup, resp. žádal aplikovat hmotné právo na jiný než soudy nižších stupňů zjištěný skutkový stav. Obviněný tak vlastně Nejvyššímu soudu předložil k posouzení polemiku týkající se jen skutkových otázek, a nikoli hmotně právního posouzení skutku, jímž byl uznán vinným. Takto uplatněné námitky však neodpovídají zmíněnému dovolacímu důvodu, jak byl vymezen shora.

27. Obviněný tedy v podstatě v podaném dovolání jen opakuje svou obhajobu uplatňovanou již před soudy nižších stupňů, které se s ní beze zbytku vypořádaly. Jak již bylo shora uvedeno, Nejvyšší soud zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval (viz odpovídající pasáže odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu) a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

28. Dovolání nenahrazuje řádné opravné prostředky a jeho podání není přípustné ve stejném rozsahu, jaký je charakteristický pro řádné opravné prostředky. Z tohoto hlediska je nutné posuzovat i naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na jehož podkladě nelze zvažovat samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení jednotlivých důkazů, jak se toho obviněný domáhal. Uvedený výklad zaujal Nejvyšší soud např. ve svém usnesení ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 482/2002 (publikovaném pod č. T 420. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

29. V tomto směru je třeba připomenout, že dokazování je doménou především soudu prvního stupně s možnou korekcí v řízení před soudem druhého stupně jako soudem odvolacím, nikoli však v řízení o dovolání. Dokazování je ovládáno zásadou vyhledávací, bezprostřednosti a ústnosti, volného hodnocení důkazů a presumpce neviny. Hodnotit důkazy tak může jen ten soud, který je také v souladu s principem bezprostřednosti a ústnosti provedl, protože jen díky tomu může konkrétní důkazní prostředek vyhodnotit a získat z něj relevantní poznatky. Zásada bezprostřednosti ve spojitosti se zásadou ústnosti zde hraje významnou roli, soud je přímo ovlivněn nejen samotným obsahem důkazního prostředku, ale i jeho nositelem (pramenem důkazu). Jen takový způsob dokazování může hodnotícímu orgánu poskytnout jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů. I odborná literatura (viz např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 170 a násl.; FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. GŘIVNA, T. a kol. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 110 a násl.) uznává, že nejlepší cestou pro správné rozhodnutí je zhodnocení skutkových okolností na podkladě bezprostředního dojmu z přímého vnímání v osobním kontaktu.

30. Bez možnosti přezkumu na podkladě takto formulovaného dovolání (jako *obiter dictum*) lze pouze na základě znalosti trestního spisu dodat, že předložené výhrady obviněného proti postupu soudů nižších stupňů nemají žádné opodstatnění. Nejvyšší soud může konstatovat, že posouzení věrohodnosti a pravdivosti tvrzení svědků T. Z. a L. H. a jejich hodnocení soudem prvního stupně není zjevně excesivní, naopak logicky navazuje na jiné v řízení provedené důkazy. Především zcela

důvodně soud prvního stupně odmítl vycházet z verze skutkového děje potvrzované nevěrohodným svědkem L. H., který podle důvodných závěrů soudů nižších stupňů umožnil obviněnému vyvést z majetku obchodní společnosti K. osobní motorová vozidla a následně je užívat obviněným a jeho blízkými, což potvrzovaly i listinné důkazy o protiprávních jednání spáchaných za užití těchto vozidel. Nadto pravdivost jeho výpovědi o nákupu několika vozidel tímto svědkem byla oprávněně zpochybňována i z dalších důvodů, ať již to byly různé verze jeho výpovědí o podepsání smluv, převzetí vozidel či úhradě kupní ceny, smysluplnost takových nákupů nebo jeho finanční možnosti k jejich uskutečnění. Stejně tak důvodně jako nevěrohodného svědka s ohledem na jeho snahu vyhnout se výpovědi hodnotil soud prvního stupně i T. Z. Navíc z hlediska posouzení viny nejde o stěžejní, určující důkaz, svědek nesvědčil k rozhodným okolnostem skutku kladeného v této věci obviněnému za vinu.

31. Jen s určitou mírou tolerance by bylo možno za odpovídající uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. označit námitku chybného užití zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio*. Obviněný však ani tuto námitku nijak blíže nerozvedl, spojoval ji především s výhradou, že bylo podle něj kriminalizováno jednání, které bylo v rámci civilního řízení označeno za souladné se zákonem. To ovšem obviněný zřetelně spojoval s tím, že soudy nižších stupňů zpochybňovaly věrohodnost svědka L. H. a pravdivost verze o prodeji vozidel tomuto svědkovi, která podle obviněného byla v civilním insolvenčním řízení vyvrácena.

32. K tomu je třeba předně upozornit, že hodnocení věrohodnosti svědka a pravdivosti jeho výpovědi je výlučným oprávněním tohoto orgánu, který provedl tento důkaz. Dále je třeba upozornit, že civilní řízení je ovládáno zcela jinými zásadami než řízení trestní, trestní soudy v tomto případě vůbec neposuzovaly, zda uvedené automobily mají či nemají být zahrnuty do majetkové podstaty obchodní společnosti K. Především však v tomto trestním řízení vůbec nebylo obviněnému kladeno za vinu, že by poškodil své věřitele vyvedením uvedených vozidel z majetku této společnosti, ale jeho vina byla shledána v tom, že z účtů obchodní společnosti K. vybral 3,3 milionu Kč a neužil je k uhrazení pohledávek věřitelů zmíněné obchodní společnosti. Z toho též vyplývá, že skutkový základ argumentace obviněného, který chtěl spojovat se zmíněnou zásadou subsidiarity trestní represe, nemá žádnou spojitost se skutkem kladeným v tomto řízení obviněnému za vinu.

33. Přesto nad rámec uvedeného Nejvyšší soud může konstatovat, že ani v tomto ohledu neshledal v postupu soudů nižších stupňů žádné pochybení, a nemohl tak dát obviněnému za pravdu. Naopak lze souhlasit se soudy nižších stupňů i s názorem uvedeným ve vyjádření státního zástupce k dovolání obviněného, že v jeho případě byly naplněny dokonce dvě zvlášť přitěžující okolnosti, které vedly k použití kvalifikované podstaty trestného činu podle § 222 odst. 1, odst. 3 písm. a) a b) tr. zákoníku. Obviněný i při řešení této otázky vycházel z toho, že samotné odstranění části majetku obchodní společnosti, jejímž byl jednatelem a jediným společníkem, a to majetku, který měl sloužit k uspokojení jejích věřitelů, nemá být trestné, neboť není dostatečně společensky závažné a škodlivé, aby bylo postihováno jako trestný čin. Zákonodárce má na to ovšem jiný náhled a chce takové jednání postihovat jako trestný čin, jak bylo rozvedeno shora.

34. Nejvyšší soud dlouhodobě judikuje, že jednání naplňující (formální) znaky trestného činu je třeba zásadně posoudit jako trestný čin, nejde-li o případ zvláštní (výjimečný) dalšími okolnostmi, pro které není na místě postihovat jej jako trestný čin, ale postačí postižení podle jiného právního předpisu. Při výkladu této zásady lze přitom vycházet především ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.

35. Nejvyšší soud souhlasí se závěry soudů nižších stupňů, na něž může odkázat, neboť se důsledně vypořádaly i s uplatněnou obhajobou obviněného. Lze tak uzavřít, že soudy nižších stupňů se zabývaly danou věcí řádně, provedly v potřebném rozsahu dokazování, aby na jeho základě mohly učinit skutkové závěry, které nalezly odraz v tzv. skutkové větě odsuzujícího rozsudku soudu prvního

stupně a následně i v zamítavém usnesení odvolacího soudu. Své hodnotící úvahy poté soudy nižších stupňů pečlivě vyložily v odůvodnění svých rozhodnutí, přičemž se nijak neodchýlily od výsledků dokazování, v rámci hodnocení jednotlivých důkazů nedošlo ze strany soudů k deformaci jejich obsahu a závěr o pachatelství obviněného vychází z logického vyhodnocení všech důkazů vyplývajících z opatřených a v hlavním líčení provedených důkazních prostředků. V tomto směru lze odkázat na příslušné pasáže odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, jehož skutková zjištění a hodnocení důkazů akceptoval i odvolací soud, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozhodnutí.

V.
Závěrečné shrnutí

36. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného A. J. jako zjevně neopodstatněné. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.